

## Rö kyrka.

Vissa uppgifter finnas, att en runsten skall vara inmurad i kyrkan. R. Dybeck skriver i sin *Reseberättelse* 1871 (ATA): »En uppgifven runsten i Rö kyrkvägg söktes länge förgäves.» I *Sverige. Geografisk, topografisk, statistisk beskrifning*, Bd 4 (1909), s. 660 meddelas, att »en runsten lär finnas inmurad i kyrkans norra yttermur.»

## 517. Skederids kyrka.

Pl. 108.

Litteratur: D 2: 252. R. Dybeck, *Reseberättelse* 1870 (ATA); Handlingar i ATA 1944.

Runstenen är i liggande ställning inmurad i kyrkans västgavel, omkr. 10 m. ovanför marken, 2,5 m. ovanför och något t. h. om gavelfönstret.

Stenen finnes omtalad i R. Dybecks reseberättelse för 1870: »En annan [runsten] är inmurad högt upp i Skederyds kyrkas vestra gafvel.» Den är sedan upptagen i sluthäftet av *Sveriges runurkunder* (D 2: 252): »Runstycket är inmuradt i vestra kyrkgafveln omkring 20 alnar från marken»; och den omtalas efter denna källa i *Sverige. Geografisk, topografisk, statistisk beskrifning*, bd 4 (1909), s. 652: »Den fjärde [runstenen] sitter i kyrkans V gafvel.» Då stenen är mycket svåråtkomlig, blev den aldrig undersökt och efterhand glömd. Den uppmärksammades på nytt och granskades år 1944 av Sven B. F. Jansson.

Grå granit. Höjd 1,07 m., bredd (nedtill) 0,70 m. Nedre delen av stenen saknas, och inskriften är därför ofullständigt bevarad. Ristningen är emellertid tydlig och huggen av en skicklig ristare.

Inskrift:

+ a - . . . - + ra - - - u + stain + eftir haruk + brupur + sin + in + rakn - . . . ar þisi

5                      10                      15                      20                      25                      30                      35                      40                      45

... re[ist]u stein æftir Haruk, broður sinn, en Ragn- ... [run]ar þessi.

»... reste stenen till minne av Hårok, sin broder, och Ragn-... dessa runor.»

Till läsningen: Av r. 2 återstår endast ett spår av en bst t. v. om hst. Av detta spår att döma har runan varit **n**. Av r. 3 finnes endast ett kort stycke nedtill bevarat av en rak stav. Av r. 4—8 äro övre delarna borta; 4—5 är dock tyckligt **ra**. Bst i inskriftens **a**- och **n**-runor gå tvärs över hst och äro jämförelsevis långa. 15 **e** är tydligt stunget. Mellan 19 **r** och 20 **h** är ristningsytan ojämn; där finnas inga säkra spår av sk. 38 **k** är icke stunget. Övre delen av 39 **n** är avslaget. Därefter finnes av r. 40 endast ett kort stycke nedtill av en rak stav. Intet sk efter 42 **r** eller 46 **i**.

Dybeck: 5 **a** saknas. 15 **e**, 24 **f**. 39 **n** saknas.

Inskriften är mycket fragmentariskt bevarad. Den synes ha meddelat, att två män, vilkas namn icke finnas i behåll, ha rest stenen till minne av en broder och att en tredje man, vars namn börjat på *Ragn*-, har ristat runorna. Ristaren synes icke ha använt **a**-runan; jfr 15—19 **eftir**. Det näst sista ordet, varav numera endast två runor 41—42 **ar** finnas kvar, torde ha varit pl. *runar*. Märkligt nog förekommer förbindelsen **runar** × **þisi** (med ack. pl. fem. **þisi** i st. f. det vanliga **þisar**) på ytterligare en runsten i Skederids sn, nämligen U 519. Någon uppländsk runristare, vars namn börjar med *Ragn*-, är emellertid f. ö. icke känd.

Namnet på den döde, till vars minne stenen är rest, har varit (ack.) **haruk**. Detta torde återge ett runsv. (nom.) *Harukr*. Ett sådant mansnamn synes visserligen icke vara belagt i någon

annan inskrift, ej heller i forndanskan eller på västnordiskt språkområde, men det är dock säkert, om också sparsamt, styrkt i medeltida svenska urkunder och i ortnamn (Lundgren). Att det är detta namn, som föreligger här, kan därför knappast betvivlas. — Dybeck läser 20—24 **haruf** och förmodar, att ett **I** är uteglömt; namnet skulle sålunda ha varit *Harulf*.

### Skederids kyrka.

O. Celsius upptager i *Acta Literaria* 3 (1730), s. 84 en runsten »In coemeterio Paroeciæ Skædrensis», d. v. s. på Skederids kyrkogård. Detta avser U 539, och lokaluppgiften är sålunda felaktig för Husby-Lyhundra kyrkogård. Ett liknande misstag förekommer i N. Celsius' och L. Sepelius' dissertation *Roslagia* (1721), s. 45: »In territorio *Siuhundari*, Et Ecclesia *Skæderyd*, in introitu atrii hæc habetur inscriptio Runica», varefter inskriften på U 540 citeras och översättes. Likaså hos F. V. Radloff, *Beskrifning öfver norra delen af Stockholms län* 2 (1805), s. 98: »En Runsten inlagd i golfvet af Skedery vapenhus som nu blifvit oläslig» [U 540] och i *Sverige. Geografisk, topografisk, statistisk beskrifning* 4, s. 662: »Den fjärde [runstenen] sitter i kyrkans V gafvel [U 517] och den femte i kyrkans N yttermur [U 540].» Förväxlingen beror tydligen därpå, att Husby-Lyhundra kyrka och socken i äldre källor vanligen bär namnet Husby-Skädre (Skederyd).

## 518. V. Ledinge, Skederids sn.

Pl. 108.

**Litteratur:** D 2: 251. D. Dybeck, *Runa* (fol.) 1 (1865), s. 58 f.; UFT h. 2 (1872), s. 53; E. Brate och S. Bugge, *Runverser* (AT 10: 1), s. 59 f.; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 19, *Anteckningar* 1915 (ATA).

**Äldre avbildningar:** Dybeck, D 2: 251 och *Runa*, fol., pl. 14, nr 14; Brate foto 1916 (ATA).

Runstenen står i södra slutningen av en tallbacke, ung. 700 m. NÖ om V. Ledinge man-gårdsbyggnad, ung. 800 m. VSV om Ledinge skola, 23 m. V om ån från sjön Viren. Backen kallades enligt Dybeck »Valborgmessbacken», men detta namn synes numera vara föga känt.

Stenen omtalas första gången av Dybeck och har i varje fall blivt känd genom hans publikationer på 1860-talet. Den var då avslagen omedelbart under ristningen och låg på marken. Fotstycket stod emellertid kvar i marken och var »omgifvet af någre smärre stenar». »Tvänne grafkullar, den ene sydligt och den andre vestligt, ligga tätt invid honom, i synnerhet den södre, och hela höjden är för öfrigt rikligt försedd med sådane, uppgående till minst 35. Å östra sidan om runstenen, på 46 fots avstånd, är i s. k. Starrängen och invid Starrängsån äfven en hednagraf, bestående af en ofvantill något skadad, större ättehö. — Runstenens afslagning lär skett för icke särdeles längesedan, enär de ännu finnas, som sett honom på sitt fotstycke. Förhållandet att denne väldige sten icke tillförene blifvit uppdagad och beskrifven tör endast kunna förklaras deraf att trakten, hvilken ännu i dag med fog kan anses utgöra en skogsbygd, såsom den, i förhållande till sockens medlersta del, äfven kallas, för ett eller annat århundrade sedan antagligen varit oåtkomligare för resande. Visserligen omtalas en väg, hvilken skall sträckt sig öfver s. k. Brandtbacken, sydvestligt om Valborgmessbacken, men om denna varit annat än rid- eller gångväg lemnas derhän» (*Runa*, fol.).

Stenen låg kvar på samma ställe till år 1942, då den lagades och restes: en stadig grund iordningställdes under fotstycket, varefter de båda delarna hopfogades med stenkitt och med hjälp av osynligt anbragta dubbar. Stenen står sålunda otvivelaktigt på sin ursprungliga plats.

Grå, grovkornig granit med mörkare färginslag. Ytan är något buktig men f. ö. tämligen jämn och slät. Ristningen är utförd med fina, smala linjer; den är väl bevarad. Endast skilletecken äro ofta osäkra.